Sisäministeriö
Inrikesministeriet

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Erityisasiantuntija Tiina Järvinen
13.10.2022

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Kuuleminen valiokunnassa 14.10.2022

Hallituksen esitys (HE 135/2022) eduskunnalle kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta ja ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Hallituksen esityksen tavoitteena on täsmentää sääntelyä vastaanottopalveluiden lakkaamisesta tilanteessa, jossa tilapäistä suojelua saava henkilö saa kotikuntalaissa tarkoitetun kotikunnan.

Tilapäistä suojelua saavien toimeentulo ja huolenpito turvataan lähtökohtaisesti vastaanottolain nojalla vastaanottojärjestelmän toimesta. Vuonna 2022 tilapäistä suojelua saaneiden edellytykset kotikunnan saamiselle täyttyvät kuitenkin portaittain maaliskuusta 2023 alkaen, kun he ovat asuneet Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan ja oleskelu on luonteeltaan vakinaista. Tällöin tilapäistä suojelua saava voi halutessaan hakea kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa, jonka myötä hän käytännössä siirtyy vakinaiseen asumiseen perustuvien sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä sosiaaliturvan piiriin.

Vastaanottolain tarkoitus on turvata kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan toimeentulo ja huolenpito. Vastaanottolain perusteluiden mukaan edellytyksenä on, että henkilö ei kykene hankkimaan tällaista turvaa omalla toiminnallaan taikka saa sitä muista sosiaaliturvajärjestelmistä tai muilta henkilöiltä. Vastaanottolain tarkoitus ei näin ollen ole turvata sellaisen henkilön toimeentuloa ja huolenpitoa, joka saa sen muusta järjestelmästä, esimerkiksi kotikunnan ja vakinaisen asumisen perusteella. Näin ollen jo nykytilanteessa voidaan tulkita, ettei sellaisella tilapäistä suojelua saavalla, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta, ole oikeutta saada vastaanottolain mukaisia vastaanottopalveluja.

Vastaanottolaissa ei kuitenkaan säädetä vastaanottopalveluiden päättymisestä tilanteessa, jossa tilapäistä suojelua saava saa kotikunnan. Lakia esitetään nyt täsmennettäväksi näiltä osin.

Lakimuutoksen jälkeen tilapäistä suojelua saavalle, jolle on myönnetty kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta, voitaisiin antaa vastaanottopalveluja kohtuullinen aika. Kotikuntamerkinnän myötä tilapäistä suojelua saavan oikeus vastaanottopalveluihin päättyisi vastaavalla tavalla kuin kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteella oleskeluluvan saaneelle. Tilapäistä suojelua saavilla olisi kuitenkin myös mahdollisuus olla hakematta kotikuntamerkintää ja jäädä vastaanottokeskukseen koko tilapäisen suojelun ajaksi.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@govsec.fi | www.intermin.fi

Käytännössä kotikuntamerkinnän saaneen tilapäistä suojelua saavan kohdalla vastaanottopalvelujen antamisen kohtuullinen aika tarkoittaa aikaa, joka kuluu henkilön kuntaan siirtymiseen; väestörekisteriin merkittävän kotikunnan saamiseen, asunnon järjestämiseen ja kunnan sekä tarvittaessa Kelan palveluihin pääsemiseen. Siirtymäaika pyritään pitämään mahdollisimman lyhyenä ja palvelut sekä siirtymän sujuvuus turvataan viranomaisyhteistyöllä.

Muutoksella selkeytetään tilapäistä suojelua saavan vastaanottopalveluiden lakkaamisen ajankohtaa koskevaa sääntelyä. Muutos tukee Maahanmuuttoviraston ja vastaanottokeskusten työtä vähentämällä mahdollisia epäselviä tulkintatilanteita vastaanottopalveluiden lakkaamisen ajankohtaan liittyen. Vastaanottolain muutoksella ei arvioida olevan taloudellisia tai yhteiskunnallisia vaikutuksia, koska kyseessä on sääntelyä selkeyttävä muutos, joka ei muuta nykytilaa.